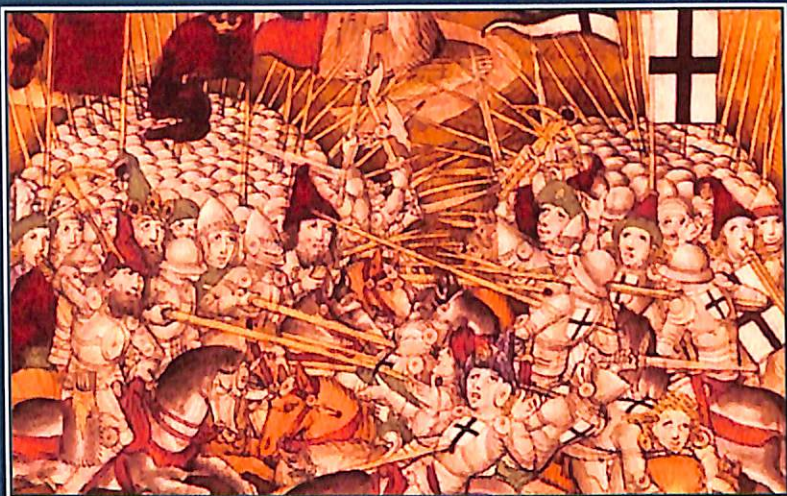

РУСЬ «ПІСЛЯ РУСІ»

Між короною
і булавою

Українські землі
від королівства Русі
до Війська Запорозького

ІСТОРІЯ БЕЗ ЦЕНЗУРИ

ІНСТИТУТ
ІСТОРІОГРАФІЇ
ТА ДОКУМЕНТОЗНАВСТВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
НАУК УКРАЇНИ

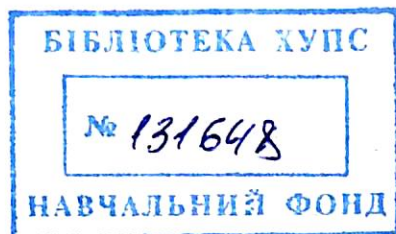
94(4Укр)
Р 89

РУСЬ «ПІСЛЯ РУСІ»

Між короною
і булавою

Українські землі
від королівства Русі
до Війська Запорозького

УДК 94(477)
ББК ТЗ(4Ук)6-4
Р88

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

За підтримки
Інституту історії України НАН України
Історичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Українського інституту національної пам'яті

Рекомендовано до друку вченою радою історичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 10 від 22 жовтня 2015 р.)

Авторський колектив:
В. М. ГОРОБЕЦЬ, М. М. ВОЛОШУК,
А. Г. ПЛАХОНІН, Б. В. ЧЕРКАС, К. Ю. ГАЛУШКО

Рецензенти:
Геннадій Борjak, доктор історичних наук,
член-кореспондент НАН України
Володимир В'ятрович, кандидат історичних наук

Громадський просвітницький проект «ЛІКБЕЗ. Історичний фронт»

ЛІКБЕЗ.
історичний фронт

Дизайнер обкладинки Кирило Ткачов, Владислав Прокопів

У оформленні обкладинки використано
гравюру з «Бернської хроніки» Діболда Шилінга «Бій польської
кавалерії з тевтонськими лицарями під Грюнвальдом 1410 року»

- Д. Вортман, картини, 2016
- К. Ю. Галушко, В. М. Горобець, М. М. Волошук, А. Г. Плахонін, Б. В. Черкас, текст, 2016
- Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2016
- Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2016

ISBN 978-617-12-0873-5

Зміст

Вступ	3
РУСЬ: ВІД ЗЕНІТУ ДО ЗАХОДУ (ДРУГА ПОЛОВИНА XI — ПЕРША ПОЛОВИНА XIII СТ.) (А. ПЛАХОНІН)	6
Брати та племінники (1054—1093)	7
Доба Любецького з'їзду (1093—1113)	11
Мономах та Мономашичі (1113—1139).....	15
Під укіс (1139—1157).....	19
Доба територіальних земель-князівств	22
<i>Чернігівська земля</i>	22
<i>Галицька земля</i>	25
<i>Волинська земля</i>	28
<i>Турово-Пінська земля</i>	30
<i>Смоленська земля</i>	31
<i>Полоцька земля</i>	33
<i>Новгород Великий</i>	34
<i>Ростово-Суздальська, пізніше Володимиро-Суздальська земля</i>	38
<i>Тмуторокань</i>	43
<i>Переяславське князівство</i>	44
<i>Київська земля</i>	46
Актори та маріонетки (1157—1223)	48
Присмерк дніпровської Русі (1223—1240)	52
Замість післямови: Русь і світ	54
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ РУСІ (М. ВОЛОЩУК)	60
Дещо про терміни і термінологію з нашої середньовічної історії	60
Як маємо називати: «Галицько-Волинське князівство» чи «Галицько-Волинська держава» за мовою джерел?.....	71
Держава Романовичів (1238—1340)	75
Королівство Русі.....	90
Королівство Русі після династії Романовичів.....	106

ПОШИРЕННЯ ВЛАДИ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА

ЛИТОВСЬКОГО НА УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ (Б. ЧЕРКАС)	112
«Велика зам'ятня» в Орді	112
Сині Води: битва 1362 р.	119
<i>«Двовладдя» на Наддніпрянщині в 1362—1380 рр.</i>	<i>124</i>
Тохтамиш — примара колишньої могутності	127
Походи Тамерлана і ярлик Тохтамиша	135

ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ У ВЕЛИКОМУ КНЯЗІВСТВІ**ЛИТОВСЬКОМУ НАПРИКІНЦІ ХІV —****У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХV СТ. (К. ГАЛУШКО)** 141**БОРОТЬБА ЛИТОВСЬКО-РУСЬКОЇ ДЕРЖАВИ****ТА КРИМУ ЗА УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ**

В ПЕРШІЙ ТРЕТИНІ ХVІ СТ. (Б. ЧЕРКАС)	153
Висока литовсько-кримська політика початку ХVІ ст.	153
Військові кампанії на українських землях Великого князівства	
Литовського в 1517—1520 рр.	172
Военно-політичні місії Остафія Дашковича	185
Хитання терезів	195
Нова «Вітовтова» політика в дії	206
Остання спроба Криму дістатися своєї старої мети	218

УКРАЇНА В СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (В. ГОРОБЕЦЬ) 235**Народження Речі Посполитої та входження до її складу**

українських земель	235
<i>Передумови та приваби унійного процесу</i>	<i>235</i>
<i>Доленосний сейм у Любліні 1569 р.</i>	<i>237</i>
<i>«Бо ж ми є народом так поштивим, що жодному народові</i>	
<i>на світі не поступимось...»</i>	<i>240</i>

Устрій Речі Посполитої: територія, влада, державні символи 244

<i>«Король Речі Посполитої — то король королів...»</i>	<i>247</i>
Вища законодавча влада	249
Місцеве шляхетське самоврядування	251
<i>«Шляхтич без уряду — як пес без хвоста»</i>	<i>254</i>
Судочинство Речі Посполитої	257
Нове панство нової держави: магнати, шляхта, бояри	260
Фільварки, магнатські ключі й ординації	264
Збройні сили держави	266

Зміцнення шляхетської демократії у Речі Посполитій.....	269
Українські землі під владою короля-француза.....	269
Друге безкоролів'я Речі Посполитої.....	271
«Не глиняний і не мальований», а справжній король.....	273
Козацька реформа короля Стефана та становлення реєстрового війська.....	274
«Чия влада, того й віра». Релігійні війни в Європі та їх відлуння в Речі Посполитій.....	276
«Я не хочу бути королем ваших сумлінь». Поширення реформаційних ідей у Речі Посполитій.....	276
Триденський собор та Контрреформація в Речі Посполитій.....	278
Берестейська церковна унія.....	280
Словесні війни навколо унії.....	284
«З доброй приязні... окрутне ся великая неприязнь вщела...».....	286
«За церков нашу Восточную, а за веру Греческую голови свої бихми мелі всі положити...».....	288
Козацькі війни: «за» і «проти» Речі Посполитої.....	289
Перша Козацька війна під проводом Криштофа Косинського.....	289
Українське козацтво та Священна Ліга.....	293
Козацька війна 1594—1596 рр.....	296
Примирення Речі Посполитої з козацтвом в умовах польсько-шведського протистояння початку 1600-х рр.....	299
Участь українського козацтва і шляхти в московській Смуті.....	302
Запорожці у війні Зигмунта III з Москвою.....	306
Морські походи запорожців.....	309
Похід гетьмана Сагайдачного на Москву.....	312
«Сонмище сатанино»: «черкаси»-українці та московити — одновірці чи іновірці?.....	316
Хотинське побратимство козаків і «ляхів».....	321
Козацько-татарська співпраця 1620-х рр.....	327
«Лицарська війна» 1625 р.....	331
Кримські виправи козацтва 1628—1629 рр.....	336
«Ото ж унія — лежать русь з поляками». Переяславська війна-«комедія» 1630 р.....	337
«Невинно пролита кров волає до Бога про помсту». Затятість козацьких війн 1630-х рр.....	341